

Romain Rolland (1866 – 1944): Petr a Lucie (1920)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

Děj trvá od středy večer 30. ledna do Velikého pátku 29. března 1918.

(1) V příští stanici tlačenice. Lidé se s křikem hrnuli do vozu již plného. Vlna lidských těl Petra strhla a nesla s sebou. Nad klenbou podzemní dráhy, tam nahoře v městě, temné výbuchy. Vlak se znovu rozjel. V té chvíli nějaký vyděšený muž, zakrývající si rukama tvář a sestupující k stanici podzemní dráhy, najednou se skutálel se schodů. Lidé ve vlaku ještě zahlédli, jak se mu mezi prsty řine krev... A znovu černá chodba a temnoty.. . Ve voze zděšené výkřiky: „Němci jsou tady!...“ V tom všeobecném vzrušení všechna natlačená těla splývala v jeden celek a Petrova dlaň přitom uchopila ruku zlehka se ho dotýkající. A když zdvihl oči, spatřil, že je to Ona.

(2) Petr Aubier bydlil u rodičů nedaleko od clunyjského parčíku. Jeho otec byl soudce; bratr, o šest let starší, šel dobrovolně na vojnu hned na začátku války. Dobrá měšťanská rodina, početní občané, hodní, srdeční, lidsky cítící lidé, kteří se nikdy neodvážili samostatného myšlení a pravděpodobně ani netušili, že by něco takového bylo možné. Pan sudí Aubier, člověk hluboce čestný a nesmírně vážně plnící své úřední povinnosti, byl by rozhořčeně jako nejhorší pohanu odmítl podezření, že by jeho rozsudky mohly být diktovány něčím jiným než smyslem pro spravedlnost a hlasem svědomí. Ale hlas jeho svědomí nikdy nemluvil (nebo lépe: ani nezašeptl) proti vládě. Bylo to svědomí již od narození úřednické. Myslilo vždycky státotvorně, podle měnících se poměrů, ale vždycky neomylně. Na vládnoucí moc se díval jako na posvátnou samozřejmost.

(3) Zítřek je uviděl sedět zase u fontány. A stejně zítřky následující. Krásné počasí prálo těm kratičkým, denně o něco delším setkáním. Přinášeli si každý svou svačinu a s radostí si ji vyměňovali. Petr čekával teď u musejních vrat. Chtěl vidět její práce. Třebaže na ně nebyla nijak pyšná, nedala se prosit a ukázala mu je. Byly to zmenšené kopie slavných obrazů nebo jen částí obrazů, nějaká skupina, postava, poprsí. Na první pohled dosti příjemné obrázky, ale hrozně nedbale udělané. (...) Petr se přemáhal, aby nevybuchl. Ale nakonec toho bylo příliš mnoho. Ukazovala mu kopii jednoho Raffaela z Florencie.

„Ale vždyť to nejsou ty barvy!“ řekl.

„Och, to by byl opravdu zázrak!“ řekla. „Vždyť jsem ten originál jak živa neviděla! Dělala jsem to podle fotografie.“

„A to vám to nikdo nevytkne?“

„Kdo? Kupci? Ani ti neznají originál... (...) A vůbec, je mi to jedno. Hlavní je, aby se to prodalo.“ (...)

Klidně mu odpověděla:

„Proč? No přece proto, abych měla z čeho žít.“

To ho naplnilo úžasem. Na tuto možnost ani ve snu nepomyslel.

„Život, to je složitá věc,“ lehkomyšlně a s mírnou posměšností pokračovala Lucie. „Především je třeba jíst, a to denně. Člověk se večer nají. A ráno aby začal znovu. A také oblékat se člověk musí,

celé tělo, hlavu, ruce, nohy. To je nějakých šatů! A platit se musí za všechno. Život, to je ustavičné placení."

Tentokrát poprvé uviděl, co do té chvíle unikalo krátkozrakosti jeho lásky: chudou, místy vypelichanou kožešinku, trochu již obnošené střevičky a jiné takové známky chudoby, jež pařížská děvčátka dovedou zakrývat vrozenou elegancí. A srdce se mu sevřelo.

„Ach, a nemohl bych vám... nemohl bych vám snad nějak pomoci?"

Poodstoupila od něho a začervenala se:

„Ne, ne," řekla rozmrzele, „o tom nemůže být ani řeči... Nikdy... Nepotřebuji."

„Ale já bych to udělal tak rád!"

„Ne! O tom už ani slova. Nebo přestaneme být přáteli." (...)

„Vaše maminka pracuje?"

„Ano. V továrně na střelivo. Dostává dvanáct franků denně. A to je pro nás mnoho peněz."

„V továrně! Ve válečné továrně!"

„Ano."

„Ale to je hrozné!"

„Ach Bože můj, člověk musí brát, co se naskytne!" (...)

„Lucie! Myslíte vůbec na to, co se tam vyrábí?"

„Ne, na to nemyslím."

(4) Nikdo sice neoznámil konec poplachu, ale nebezpečí se zdálo být daleko nebo snad už odvrácené, a tak se Lucie s Petrem vydali znovu na cestu, protože nechtěli dorazit domů příliš pozdě. Šli temnou úzkou uličkou u kostela Saint-Sulpice a vesele si povídali. U vjezdových vrat minuli stojící drožku; kůň i kočí dřímali. Byli od nich na dvacet kroků na protější chodníku, když se všechno kolem otřásl: oslňující rudé světlo, hromový rachot, déšť vytrhaných střešních tašek a roztříštěných oken. Přitiskli se ke zdi ve výklenku domu, který tu výrazně vyčníval do ulice, a pevně se objali. Ve světle záblesku spatřili ve svých očích lásku i zděšení. Pak, v nastalé tmě, Luciin hlas zaprosil:

„Ne! Já ještě nechci!"

A Petr ucítil na rtech její náruživá ústa. Stáli v temné ulici a chvíli se. Pár kroků od nich vyběhli z domů nějací lidé a vytahovali z trosek drožky umírajícího kočího. (...)

„Pojďme domů!" hlesla Lucie, kterou zachvátila jakási posvátná hrůza.

A táhla ho pryč. (...)

„Lásko!" vydechli současně.

Znovu se zastavili.

„Kdy budu tvůj?" řekl Petr.

(Neodvážil se zeptat: „Kdy budeš má?")

Lucii to neušlo a dojalo ji to.

„Miláčku," řekla, „už brzy! Nepospíchej na nás! Určitě to nechceš víc než já...! Jen to tak nechme ještě nějaký čas... Je to krásné...! Ještě do konce měsíce!"

„Do Velikonoc?" zeptal se.

(Toho roku připadaly Velikonoce na poslední březnový den.)

„Ano, do Vzkříšení."

„Ale," vzdychl Petr, „před Vzkříšením je přece smrt."

„Psst!" zapečetila mu ústa polibkem.

Uvolnili objetí.

„Dnes večer jsme se zasnoubili," prohlásil Petr.

Šli tmou, zavěšeni do sebe, a tiše plakali láskou. Pod nohama jim křupaly střepy a dlažba krvácela. Jejich lásku obklopovala smrt a noc.